

Ting, er den anden Vej, der kan gaa. Jeg vil derom straks sige, at det er den Vej, jeg for mit Bedkommende mest har henvendt Opmærksomheden paa, fordi det ikke har kunnet være mig sjernt, at det vilde være en overmaade vanskelig Opgave at omstøbe den Forsatning, som vi fik i 1866, saaledes at de Vanskeligheder, som derved opstaa, skulde kunde undgaaes. Jeg har derfor ment — og det er jo i det Spor, der har været arbejdet i Løbet af de sidste fem Aar — at det maatte være muligt at naa Maalet ved at nærme Modsetningerne paa Rigsdagen og i Befolkningen saaledes til hinanden, at Spændingen blev mindre, saa at ogsaa den Forsatning, vi have, vilde kunne holde ud ved Brugen og virkelig komme til at virke heldbringende for Samfundet. Og jeg tror at turde sige, at lige saa vist som Forslaget i 1894 var en Frucht af en Tilnærmelse mellem Modsetningerne paa Rigsdagen, saaledes tror ogsaa jeg, at denne Vej, hvis man havde forfulgt Arbejdet i det samme Spor, kunde have ført til en Løsning, som vilde have vist sig rigtig og frugtbar. Der er jo nu ved Valgene i Foraaret tilhneladende sket et Omslag, en Reaktion. De saakaldte Forligsmødstandere vandt jo Sejrr, og vi mindes jo alle, at man under Valgbævegelsen indtog en meget frigerst Attitude. Man skulde jo da have ventet, at man mere eller mindre vilde være bleven ført tilbage i de gamle Konflikter, og jeg ser da ogsaa, at man fra den modsatte Side, fra Højres Side, har taget Anledning deraf til at stille sig i en lignende Position for at modtage dette forventede Angreb. Det er jo imidlertid en stor Misforstaaelse, det har jo slet ikke været Meningen. Vi ere saa langt fra komme ind paa ny Konflikter, at det vistnok tværtimod er en længere Aar-række siden, at der har været en saa stor Beredvillighed fra alle Sider til at medvirke til et fredeligt, jævnt og roligt Arbejde paa Rigsdagen til Stede, som netop i Aar, og vi kunne vist alle være fuldt enige om, at hilse dette med den allerstørste Tilfredshed. Det er for mig et Vidnesbyrd om, at 5 Aars Arbejde ikke er tabt, og det vil for øvrigt altid vise sig, at det Arbejde, der gøres i et Folks Udvikling, ikke spildes. Det sætter sin Frucht. Dette vil ogsaa vise sig her, og det har jo nu sat saa tydelige Mærker, at vi i Grunden kunne gaa ud fra, at det er en faktisk Rendsgerning, at der ikke er nogen her, der ønsker eller tilstræber at naa til en politisk Konflikt. Jeg vil tilføje, at jeg tror ikke en Gang, at der er nogen, der vilde kunne være i Stand til at gennemføre en saadan Konflikt, og end mere tror jeg at turde sige

en Ting til, at dersom det kunde tænkes at lykkes, vilde den offentlige Mening her i Landet nu rejse sig med saadanne Strømninger og med en saadan Styrke, at Konflikten hurtig vilde gaa over. Man kunde for saa vidt mene, at der ingen presserende Grund var til at optage et Arbejde paa en Grundlovsforandring for at opnaa Sikring af dette Hul, som ganske vist er kommet til Stede, og som blev føleligt ved Forandringen i 1866. Det har været min og mine Venners Forudsætning, at det ad den praktiske Lovgivnings Vej vilde vise sig, at naar den Bane vi have søgt at komme frem ad, fremtraadte som praktisk, vilde man naturligen skridt for skridt søge at komme til at sætne i Grundlovsform mere eller mindre af det Grundlag, hvorpaa vi arbejdede. Jeg kunde dog meget godt tænke mig, at det vilde kunne fremtaa Forhold, som kunde gøre det i høj Grad ønskeligt, ja maatte endogsaa nødvendigt, at vi kom til en Forhandling om en Ændring i Grundloven. Jeg skal her gøre Opmærksom paa, at vort Folk jo bestaar af to Hovedbestanddele, der i Almindelighed karakteriseres ved Landbefolkning og Købstadbefolkning — det er ikke nogen udtømmende Betegnelse, paa ingen Maade — og til den sidste plejer man i saa Fald i Reglen at henregne den akademiske Verden. Dette er, som sagt, ikke nogen udtømmende Betegnelse, men vi kende den saa godt, at vi nogenlunde ere i Forstaaelse med de Begreber, man knytter dertil. Der er allerede fra gammel Tid, og det vil vistnok udvikle og sætne sig mere og mere i Aarenes Løb, knyttet den Forestilling til Landbefolkningen, at den er holdt, rolig, og i Modsetning dertil har man betragtet den anden Del af Befolkningen som den mere letbævegelige, den, som gerne tager ogsaa det politiske Liv fra den mere dramatiske Side, og som sætter særdeles Pris paa det, man kalder det spændende. Det kan vel være saa, og jeg tror, at det ogsaa i Aarenes Løb i Fremtiden vil vise sig at udvikle sig stærkere og stærkere. Dersom vi nu skulde opfatte de Valg, der foregik i Foraaret, som en Forslyttelse af det politiske Tvingepunkt fra Landbefolkningen over til den anden Side af Folket, den, som jeg kortelig har betegnet som Købstadbefolkningen, og dersom man skulde vente, at denne Udvikling i Aarenes Løb vilde blive stærkere og stærkere, saa vilde Grunden til at søge en Grundlovsforandring for at faa Hullet i Forsatningen udfyldt, blive stærkere, mere levende, mere paatrængende. Naar det imidlertid er øjenhylligt, at Interessen for Optagelsen af et saadant Forsatningsarbejde for Landbefolkningens Bedkom-